

KAŻMIERZ

Miasto szlacheckie, parafia własna. Miejscowość wzmiankowana w 1298 r. Jako miasto potwierdzona w 1384 r.

Lokacja: Dokładna data lokacji nie jest znana. Już w okresie wojny domowej w Wielkopolsce 1382-1384 r. Kaźmierz wzmiankowany jako ośrodek municypalny. Był własnością prywatną, należąca u schyłku XIV w. do Nałęczów. Jako miasto wymieniony w 1415 r. [Ks. grodz. Poznań 2, k. 87], gdy był własnością Dobrogosta z Szamotuł, który wówczas na wyderkaf zapisał 2000 grzywien swoim współherbowcom Janowi Świdwie i Janowi, braciom rodzonym, Elźbiecie, Beacie ich siostrom przyrodnim jako dobra macierzyste i zabezpieczył je na dochodach miasta z przedmieściem wraz z Nową Wsią, Boguszycami, Komorowem i innymi.

Herb i pieczęcie: Zob. Adamczewski M., *Heraldyka miast wielkopolskich*, s. 349 nr B 237, gdzie opisany pod błędną nazwą: Kazimierz nad Wartą.

Literatura: Pierwsza praca ukazująca obszerniej dzieje Kaźmierza wyszła spod pióra praca M. Chłodnickiego i W. Okupnego [Chłodnicki M., Okupny W., *Kaźmierz i okolice*, Kaźmierz 1993]. Zob. Przybysz L., *Miasto Kaźmierz w historii i legendzie*, Z grodu Halszki VI, 1934, nr 8, s. 6 - 7 (pisemko wydawane w Szamotułach). Zob. SHGWpol. II, s. 149-153;

Inwentarze: **1683 r.** – ks. grodz. Poznań, d. 218, k. 121-122; **1689 r.** – ks. grodz. Poznań, d. 229, k. 23-24, 92-93 - tu omówiony wraz z dobrami Ceradz.

Zniszczenia wojenne: **1759 r.** – wizja szkód uczynionych przez wojsko pruskie oraz moskiewskie i pruskie w miasteczku, wykaz szkód, jakie ponieśli poszczególni obywatele, ks. grodz. Poznań 1179, k. 99-99v, 102-102v, 103-103v;

Źródła: **1692 r.** – APP, Akta majątku Konarzewo, sygnatura 2535 (inwentarz z 1692 r.);

1790 r. – Żyd poznański, Chaim Abraham, Chlewiska, Brzeźno, Moszczeński, Niegolewska, ks. grodz. Poznań 1197, k. 464-464v;

- młyn, ks. grodz. Poznań d. 297, k. 88;

[1580] Mieszczanie płacili 2 fl tytułem podwójnego szosu. Obciążenia fiskalne określono na podstawie użytkowania 14 łanów osiadłych i 3 kwart roli. 2 krawców płaciło do skarbu koronnego po 15 gr, 2 kowali dawało także po 15 gr. W mieście działał kuśnierz (15 gr),

2 gorzelników, handlarz trunków (22 gr). Zamieszkiwało 4 komorników. Łączna suma obciążeń fiskalnych została określona na 22 fl 6 gr. [Pawiński, s. 50]. Tabela określa także inne obciążenia fiskalne. Koło miasta istniał młyn [Pawiński, s. 50, 16]

[1619] Z miasta wybierano 7 fl szosu *dupla*. Obciążenia fiskalne uwzględniały 15 łanów. Płatnikami podatków było 5 rzemieślników oraz 6 komorników – w sumie 25 fl 21 gr [APP, Tabela Poznań 1, k. 69].

[1662] W mieście było 16 dymów [Bibl. Kórnicka PAN, rękopis BK 360, k. 22v, k. 5 – wsie należące do parafii].

[1710] W miasteczku był dym oraz ćwierćdym [Bibl. Kórnicka PAN, rękopis BK 360, k. 33v].

[1780] W miasteczku były 47 domostw płacące po 15 gr podymnego [APP, Tabela Poznań 1].

[1788] W miasteczku było 27 dymów [Magazin für die neue Historie und Geographie, Bd. 22, Halle 1788, s. 38(59)].

[1789] Dochody proboszcza oszacowano na 1310 zł. Zapewne w tę sumę wliczono przychody altarii św. Anny i altarii Świętego Krzyża. Dochody Moszczeńskiego, dziedzica miasteczka określono na 200 zł. Od tych sum pobierano *subsidiium charitativum* [APP, Tabela Poznań 6, k. 190v-191].

KAŻMIERZ [parafia]

Parafia rzymsko-katolicka w dawnej diecezji poznańskiej, archidiakonacie poznańskim, dekanacie Oborniki. Do parafii przynależały: Nowa Wieś, Witkowice, Gorzeszewice, Komorowo, Wierzchaczewo, Wielkie Sokolniki, Małe Sokolniki, Wielkie Przybyłowo, Małe Przybyłowo [Przybyłówko], Myszkowo, Radzyny, Chlewiska, Brzeźno [LBP, s. 86-87].

Świątynia parafialna istniała w 1298 r., gdyż miejscowość została wymieniona w akcie podziału diecezji na archidiakonaty. Kościół p. w. Narodzenia NMP, murowany wzniesiono w 1494 r. Zniszczoną świątynię odbudowano w 1738 r., dzięki wsparciu dziedzica Bolesława Moszczeńskiego.

Bractwo św. Anny rozpoczęło działalność w 1629 r., a inicjatywę jego założenia podjął dziedzic Jan Niegolewski.

Lit.: Łukaszewicz J., *Krótki opis historyczny kościołów*, t. I, s. 298; Nowacki J., *Dzieje archidiecezji*, t. II, s. ; SHGWpol. II, s. 151-152;

Kościół Parafialny w Kaźmierzu

[pleban]

Poczet plebanów kaźmierskich rozpoczyna Jakub Pabir, występujący w latach 1440-1441 (SHGWpol., s. 151-152).

1789 r. – Puchalski, APP, Tabela Poznań 6, k. 190v;